

6

יד ד' בהיסטוריה

לכן ספר חוש זה פותח ב"ואלה שמות בני ישראל", הרי ניתן היה להתחיל מיד את הושימה בלי הקדמה זו? אלא שיש צורך להודיש שאלה שמות האנשים בתור בני ישראל, ואמנם עוד מעט הם יקבלו הגדרה מיוחדת של עם. הדבר ילך ויחבר ויתגלה לאט לאט. מה שנאמר "רוב ועצום ממנו, הבה נתחכמה לך".

אינם אלא דיבורים חיצוניים מסביב. יש לראות בתוך כל אלו את פנימיות ההנהגה האלוהית שעושה אותנו לעם. גם עכשיו הגויים מפטפטים בקשר אלינו, וכי הם מבינים על מה הם מדברים? וכי יש להם שמץ של מושג על מה שמתרחש באמת ב"מורה התיכון"? לאט לאט יתגלה להם מה נעשה כאן ויראו ש"אני ראשון ואני אחרון". יש להתבונן היטב כדי לגלות את הסדר הפנימי של כל הביטויים הללו. יש לזכור את יד ד' הנטויה²⁷ בכל סדרי המאורעות והמעשים החיצוניים, ולראות בעין פקוחה שכל גלגולי ההיסטוריה הם גילוי אלהות²⁸.

קדושת הפרט וקדושת הכלל²⁸

נכנסנו למצרים בתור משפחה ונעשינו לעם, מכח היד החזקה הזורע הנטויה של רבון כל המעשים. כאן נפגשים עם יסוד היסודות: ערכו המיוחד הוא בתור עם. "אשר בחר בנו מכל העמים". יחידים, צדיקים וחסידיים נמצאים גם אצל אומות-העולם²⁹. ברברי קודש של המהר"ל, ב"נצח ישראל" פרק י"א, מתברר החילוק היסודי שבין קדושת הכלל לקדושת הפרט. נכון שגם אצל אומות-העולם יש צדיקים, אבל זה באופן פרטי ויחיד. החידוש שלנו בהיסטוריה, הגאונות המיוחדת לנו, הצדקות הספציפיות לנו בעולם, היא מצד היותנו עם, צבור, כלל.

עם — יצירה אלוהית

ההבחנה הזאת שבין צבוריות ליחידיות היא הבחנה יסודית. מה שיותר כללי

וצבורי, הינו פחות בחיירי³⁰. חופש הבחירה של האדם שייך לתחום ארבע אמותיו המצומצמות. לא תמיד זוכרים את הכלל הפשוט הזה, שכל ענין הבחירה שבין טוב לרע הוא רק באופן אישי פרטי, אבל ככל שמתרחבת המסגרת של האדם מיחידות לכלליות — פוחתת הבחירה. אדם הגמצא לבדו עושה כפי שעולה על לבו, אבל כשאינו לבדו — לא כן הוא. אדם חברתי כבר אינו בחיירי, הוא משועבד למשפחה, לחברה, לחוקי העיר, לחוקי המדינה ולחוקי הצבא. יש בזה שלבים על גבי שלבים. ככל שהאדם הינו יותר חברתי וצבורי — כך מצטמצם חופש בחירתו. למשל, אנו בני-אדם — האם קיימת אצלנו בחירה בזה? בעל כרחנו אנו שייכים ליצירה האלוהית של היותנו בני-אדם. לא נולדנו לא היום ולא אתמול, ואנו שייכים למין האנושי מתוך כפייה של עובדה אלוהית, "כפיית הר כביגית"³¹. האנושות מורכבת מאמות ומגזעים, ואנו שייכים בעל כרחנו לחלק מסויים של האנושות, לגוון מיוחד של האנושות. אנו נפגשים כאן בענין התורשה, המבטא את המשך הדורות, "שלשים" ו"רבעים" ו"אלפים"³². בנכד מתגלים הכשרונות של הסבא. כמובן, יש מדרגות, אבל על-כל-פנים זו דוגמא. עובדת מציאותנו אינה מתחילה מתמול שלשום, אלא האומה הולכת ונוצרת במשך הדורות.

הוא הנהגתו הטהורה של

"... כי לעם הלא נהיינו במצרים ועם יציאת מצרים. נכנסנו למצרים בתור משפחה על-מנת לצאת משם בתור עם. כל חיובתה של מציאותנו זו בתור עם נתייחד ונתגלה בהיותנו במצרים, לכן ראוי היה יעקב אבינו לירד למצרים בשלשלאות-שליבזל, מיסודה ההכרחי של כריתות-הברית האלהית עם אברהם אבינו: אר יהיה זרעך בארץ-לא-להם — ואח"כ יצאו, יודו ורביעי ישובו הנה". ההכרזה הראשונה עלינו, שנכנסנו בתור בני ישראל, והנה אנוהו עם, והכרזה מפי פרעה מלך מצרים: 'הנה עם בני ישראל'. ואמנם חיבך מופיע האישור האלוהי, להכרזה זו: 'שלח את עמי, וזהייתם לי סגולה מכל העמים', עד 'כי חלק ד' עמו'. ואמנם כן גם סדר הנהגתו של קדושת-הדורות-מראש, רבון כל המעשים, בגילוי גדל עלילותיו על דרכי בני-האדם, מראשית ועד אחרית, מראשית יציאת מצרים ועד אחרית ימינו אלה, אשר החכמה הממשית על כוונותה של מדינת ישראל יצאה מאת אותו הגוי פיל וועדו, והנה התגלה והתברר, כי אמנם קמה ונהייתה מדינת ישראל, קם ונחיה זה קידוש-השם שלה המתגדל ומתעלה מעל כל חילוליו. 'אמרנו בגויים הגדיל ד' לעשות עם אלה, — הגדיל ד' לעשות עמנו'. יודו שלח ידו מן החור, ומעי המו עלינו. וכך דרכו בעולם בעולמנו של אלהי עולם ד' ברא קצות הארץ, של ד' אלהי ישראל אשר מלכותו בכל משלה, מבין המצרים ומתוך דרך מצרים יופיע יענו ירחיבו במרחביה...". רבינו. נתיבות ישראל ב. ע"מ 10.

מצאתי בוירקרא רכה⁴⁰: עשו שש נפשות היו לו⁴¹ והכתוב קורא אותן: נפשות ביתו (לעיל לו ו), לשון רבים, לפי שהיו עובדין לאלהות הרבה, יעקב שבעים היו לו והכתוב קורא אותן: נפש, לפי שהיו עובדים לאל אחד. (כח) להורת לפניו, כתרוממו, לפנות לו מקום ולהורות היאך יתיישב בה. לפניו, קודם שיגיע לשם. ומדרש אגדה⁴²: להורות לפניו, לתקן לו בית תלמוד שמשם תצא הוראה.

הוא הנהגתו הטהורה של

הוא הנהגתו הטהורה של

הוא הנהגתו הטהורה של

הוא הנהגתו הטהורה של

לא אך להציל את הנפש הפרטית או גם הכללית מסבוכי החיים החמריים, ולרוממה אל הקודש היא מגמתה, כי אם לכוון את הקודש עצמו, ליסד מוסד ממלכת אל חי העולמים בכל מרחבי עולמים. חלילה לנו להשאיר את הטבע במעמדו השפל, מבלי לקשרו בקשר-הקודש אשר לאור עולם שבאוצר חיים¹⁵, שבו דוד מלך ישראל חי וקיים¹⁶. לא חלישות-כח הוא זה מה שישועתם של ישראל היא קמעא-קמעא¹⁷ כי אם גבורת-גבורות¹⁸, כביריות עליונה המקפת כל וממלאה את הכל, והמחשבה באיתניותה, לפי עומק גדולת תלמודה, לפי חדור הכרעת בינתה, ולפי גדולת טהרת אדירות רצונה, המשוגב בשגוב אלהי, היא היא המרוממת את הטבע וכל תוצאותיה, את השמים וארץ וכל אשר בהם. כל חללה של רשות¹⁹ העליונה, שגוילי רקיץ וקני חורשתא ודיו ימי אינם מספיקים לכתוב אותה²⁰, כולה מוכרחת היא להגלות בתור גלילים אחדים לאותה מכונת-הקודש הנאדרה כתבנית המרכבה. 'היא החיה אשר תחת העב הזה' — אור מלא עדון-קדש רווי טללי לשד זיי אורות תבויים ממרומי עליוני קדש קדשים שורה, ומכל שרעף קטן, היוצא מפציצות נגהות הללו, מתמלאה כל נשמה חיי-עולמים. תשובה תפילה, תורה, צדקה ומעשים טובים, בטחון בד' עדי-עדי, ונהרה עליונה מאור צור ישראל, וממשלת-עולמים על כל תוכני עלילות, "מושל באדם צדיק מושל יראת אלהים"²², מעוטר באור גבורה של מעלה, ש"מלאכי-צבאות ידון ידון"²³ מחיל חיל גבורתה, זאת גבורת-העז ששירת-ישראל מתעטרת בה, "שמים וארץ ירננו לשמה, יערות ימחאו כף להנעימו"²⁴.

הוא הנהגתו הטהורה של